

Britse hoogleraar roemt Nederlands onderwijs

Presteren met een gevoel van vrijheid

De Britse hoogleraar Alma Harris noemt het succes van Nederland het best bewaarde geheim in het mondiale onderwijs. “Er zijn veel dingen waar jullie trots op mogen zijn. Die moet je koesteren.”

Tijdens de voorbereiding van een presentatie voor staatssecretaris Sander Dekker, begin 2016, drong het tot Alma Harris door: het Nederlandse onderwijs is eigenlijk hartstikke goed. “De Nederlandse resultaten in de Pisa-onderzoeken zijn prima”, zegt Harris, hoogleraar Leiderschap in het onderwijs aan de universiteit van Bath. “En als je kijkt naar een reeks andere maatstaven doen jullie het ook erg goed. Ik bedacht me dat Nederland wel eens het best bewaarde geheim in het onderwijs zou kunnen zijn en ik besloot dat het de moeite waard was om jullie systeem nader te onderzoeken, samen met mijn collega Michelle Jones.” Het boek *The Dutch Way in Education*, dit jaar verschenen, is het resultaat van dat onderzoek. De Britse onderwijs-onderzoekers vroegen tientallen Nederlandse collega’s om een bijdrage. “We hebben experts gevraagd ons te helpen het Nederlandse systeem te begrijpen”, zegt Harris. “Dat is heel belangrijk.”

U kijkt niet alleen naar scores in het Pisa-onderzoek, de internationale vergelijking van prestaties van vijftienjarigen in wiskunde, natuurwetenschappen en de eigen taal.

“Dat klopt. Nederland doet het aardig in Pisa, maar niet zo goed als in voorgaande jaren. Maar andere indicatoren zijn ook belangrijk: gelijke kansen, een evenwichtige verdeling van prestaties, mogelijkheden voor kinderen met bijzondere onderwijsbehoeften, de vrijheid van scholen. Ook de prestaties van Nederland in het hoger onderwijs zijn heel goed. We zien dus een consistent verhaal, vanaf de lagere school tot aan het universitair onderwijs.”

U brengt ook het geluk van Nederlandse kinderen in verband met ons onderwijs. Waarom?

“In landen als Korea, Singapore of Hongkong leveren jonge mensen heel hoge prestaties, maar op het welbevinden en geluk van deze kinderen scoren deze landen veel lager dan Nederland. En de resultaten zijn er minder gelijkmatig verdeeld. Nederland slaagt er goed in het niveau van prestaties

Waar staat Nederland?

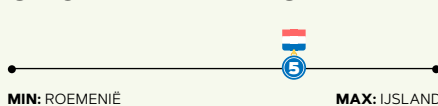
NEDERLANDSE KINDEREN ZIJN GELUKKIG

POSITIE VAN NEDERLAND OP EEN RANGLIJST VAN 29 RIJKE LANDEN

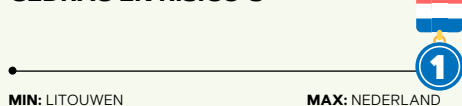
MATERIEEL WELBEVINDEN

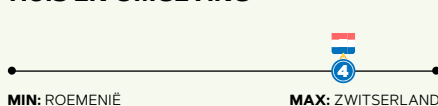
GEZONDHEID EN VEILIGHEID

GEDRAG EN RISICO'S

HUIS EN OMGEVING

OOK OP SCHOOL

PERCENTAGE VIJFTIENJARIGEN DAT ZEGT GELUKKIG TE ZIJN

*GEMIDDELTE SCORE IN 35 LANDEN DIE SAMENWERKEN IN DE ORGANISATIE VOOR ECONOMISCHE SAMENWERKING EN ONTWIKKELING (OESO)

DE MOTIVATIE SCHIET TEKORT

INTRINSIEKE MOTIVATIE VOOR WISKUNDE 'IK VIND HET VAK LEUK'

INSTRUMENTELE MOTIVATIE VOOR WISKUNDE 'HET VAK KOMT ME VAN PAS'

en de eerlijke verdeling ervan in balans te houden. Andere landen lukt dat niet. Ze halen fantastische resultaten, maar hun kinderen zijn depressief en opgefokt.”

Volgens de Pisa-onderzoeken heeft Nederland problemen met de motivatie van leerlingen en het orde houden in de klas. Zijn die problemen verklaarbaar vanuit onze cultuur en ons onderwijssysteem?

“Ik denk dat het te maken heeft met het gevoel van vrijheid dat jonge mensen in Nederland hebben. Ze zijn welbespraakt. Ze brengen goed onder woorden wat ze denken en wat ze voelen en dat is een onderdeel van jullie democratie. Dus je ziet dat kinderen die kwaliteiten ook in scholen aan de dag leggen. Dat kan lastig zijn, maar kijk naar het alternatief. Als je geen democratische maatschappij hebt waarin gelijkheid voorop staat, leg je jonge mensen het zwijgen op. Ik zie liever jonge mensen vol kracht en zelfvertrouwen, dan jonge mensen die deel uitmaken van een systeem dat hen reduceert tot getallen.”

U noemt ons succes een geheim. Is het een probleem dat we niet trots zijn op onze prestaties?

“Ik denk het wel. Nederlanders zijn gereserveerd over hun successen. Ze zijn voorzichtig. Mijn boodschap aan onderwijzers in Nederland is: Natuurlijk, er zijn altijd dingen die beter kunnen, maar er zijn ook veel dingen waar jullie trots op mogen zijn. Dat is geen opschepperij, het is een feit. Die zaken moet je koesteren.” ▶

U begint uw bijdrage aan het boek met de Nederlandse scores voor professionalisme van leerkrachten. Waarom is dat een belangrijke maatstaf?

“Studies bewijzen steeds opnieuw dat de kwaliteit van lesgeven bepalend is voor de kwaliteit van een onderwijssysteem. Dus als je het professionalisme van leerkrachten op orde hebt, is de kans groot dat je een goed onderwijssysteem hebt.”

In het Internationaal onderzoek leraren (Talis) naar professionalisme beoordelen leraren vooral zichzelf. Wat zegt dat?

“Er is een verband tussen wat leerkrachten van zichzelf denken en hoe ze lesgeven. Leerkrachten die goed in hun vel zitten en trots zijn op zichzelf, zijn over het algemeen betere leerkrachten.”

‘Het werkt niet als landen met hun beleid leentjebuurgaan spelen bij succesvolle landen’

Uw expertise is onderwijsleiderschap en verbetering van scholen. U pleit ervoor dat leerkrachten samenwerken in teams. Moeten die teams bepalen wat er op scholen gebeurt?

“Ik schrijf in mijn boeken over ‘gedistribueerd’ leiderschap. Daarmee bedoel ik dat leerkrachten ook leiders zijn, in hun klaslokaal, maar ook in hun scholen. Ze hoeven niet de formele verantwoordelijkheid te hebben, die heeft de directeur, maar uit onderzoek weten we dat het belangrijk is dat leerkrachten samenwerken aan hun lessen en de manier van leren waar zij in geloven.”

Om samen te werken en eigen lesstof te ontwikkelen hebben leraren tijd nodig. Daar ontbreekt het hier aan, want Nederlandse leraren maken heel veel uren voor de klas.

“Als je leerkrachten vraagt wat hun grootste barrière is om het beter te doen, dan zullen ze zeggen: Tijd. Maar er wordt in scholen ook veel tijd verspild aan vergaderingen en onnodige cursussen. Leraren moeten die tijd besteden aan goed samenwerken.”

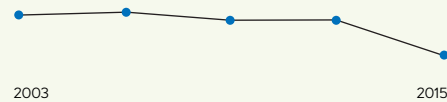
PRESTATIES ZIJN GOED, MAAR GAAN OMLAAG

NATUURWETENSCHAPPEN

NEDERLAND SCOORT BOVEN HET GEMIDDELDE

NEDERLANDSE SCORES DALEN SINDS 2006

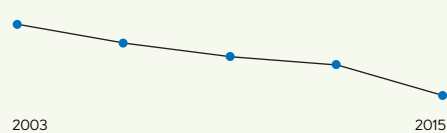

WISKUNDE

NEDERLAND SCOORT BOVEN HET GEMIDDELDE

NEDERLANDSE SCORES DALEN SINDS 2006

PERCENTAGE EXCELLENTE LEERLINGEN

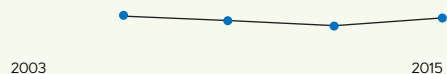
PERCENTAGE EXCELLENTE LEERLINGEN DAALT IN WISKUNDE EN STIJGT BIJ LEZEN

NATUURWETENSCHAPPEN

NEDERLAND SCOORT BOVEN HET GEMIDDELDE

TREND IN NEDERLAND

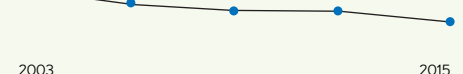

WISKUNDE

NEDERLAND SCOORT BOVEN HET GEMIDDELDE

TREND IN NEDERLAND

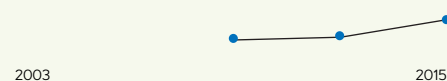

LEESVAARDIGHEID

NEDERLAND SCOORT BOVEN HET GEMIDDELDE

TREND IN NEDERLAND

LEERKRACHTEN ZIJN PROFESSIONEEL

NAAR INSCHATTING VAN LERAREN EN SCHOOLLEIDING

OPLEIDINGSNIVEAU

NEDERLAND SCOORT BOVEN HET GEMIDDELDE

AUTONOMIE

NEDERLAND SCOORT BOVEN HET GEMIDDELDE

ONDERLINGE SAMENWERKING

NEDERLAND SCOORT BOVEN HET GEMIDDELDE

BASALE VAARDIGHEDEN ZIJN GOED OP ORDE

PERCENTAGE LAAGGELETTERDEN EN GEBREKKIGE REKENAARS (16-19 JAAR)

LAAGGELETTERDEN

GEBREKKIGE REKENAARS

KIND VAN LAAGOPGELEIDE OUDERS OP ACHTERSTAND

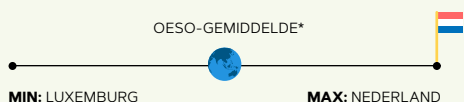
PERCENTAGE VAN VERSCHILLENDE AFKOMST KINDEREN DAT HET HOGER ONDERWIJS HAALT

VERSCHIL TUSSEN HOOG EN LAAG OPGELEID

NEDERLANDSE SCHOLEN ZIJN EIGEN BAAS

PERCENTAGE BESLISSINGEN DAT SCHOLEN ZELF NEMEN (NIET DE OVERHEID)

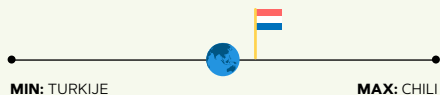
LERAAR STAAT VEEL VOOR DE KLAS

AANTAL UREN PER JAAR

PRIMAIR ONDERWIJS

MIDDELBAAR ONDERWIJS, ONDERBOUW

MIDDELBAAR ONDERWIJS, BOVENBOUW

Bronnen Netherlands 2016: Foundations for the Future. Oeso: Education at a Glance 2016. Supporting Teacher Professionalism (2016). Teaching and Learning International Survey (Talis), 2013. The Dutch Way in Education. Resultaten Pisa-2015 (Cito). PISA 2012 Results: Ready to Learn. Unicef, Child Well-being in Rich Countries, 2013. The Dutch Way in Education (2016).

Hoogleraar **Alma Harris**: “Er wordt veel tijd verspild aan vergaderingen en onnodige cursussen.”

Verschillende Nederlandse auteurs in uw boek vinden niet dat het zo goed gesteld is met de gelijkheid in het Nederlandse onderwijs. “Er zijn altijd dingen die je kunt verbeteren en dat moet je ook doen. Maar als je het wereldwijd vergelijkt, zie je dat Nederland het goed doet.”

De Nederlandse Pisa-scores dalen. U waarschuwt dat landen tegenvallende scores niet moeten gebruiken als een aanleiding om op zoek te gaan naar wondermiddelen voor een beter onderwijssysteem.

“Tegenvallende Pisa-scores veroorzaken in sommige landen een kettingreactie. Dat is niet altijd terecht. Laten we het curriculum van Finland, Singapore of Hongkong overnemen, roepen mensen dan, want het werkt daar. Al het onderzoek dat we kennen wijst erop dat het niet werkt als landen met hun beleid leentjebuurt gaan spelen bij succesvolle landen.”

Veel leerkrachten in Westerse landen gaan met pensioen. Dat is een kans, schrijft u, om in onderwijs te investeren. Wat bedoelt u daarmee?

“We moeten nieuwe leerkrachten opleiden en dat kan op een andere manier. Je leert niet één leerkracht goed lesgeven, maar je traint een team van leerkrachten om samen een school te runnen. Hoe dat moet, moet de beroepsgroep zelf bepalen en niet de politiek. Je moet leerkrachten een stem geven in het systeem.” ■

ALMA HARRIS, MICHELLE JONES, AND OTHERS, *THE DUTCH WAY IN EDUCATION. TEACH, LEARN & LEAD THE DUTCH WAY*, UITGEVERIJ OMJS, ISBN 9789079336227, € 46,07